

หัวข้อคุณสมบัติพิเศษ	เครือข่ายประชาชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : “การเมืองภาคประชาชน” ในสังคมไทย
ชื่อผู้เขียน	นางสาวศรัณยู หมั่นทรัพย์
ชื่อปริญญา	ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (สหวิทยาการ)
สาขาวิชา/คณะ/มหาวิทยาลัย	สหวิทยาการ วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาคุณสมบัติพิเศษหลัก	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อนุสรณ์ อนุโณ
อาจารย์ที่ปรึกษาคุณสมบัติพิเศษร่วม	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เกษม เพ็ญภินันท์
ปีการศึกษา	2557

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง เครือข่ายประชาชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : “การเมืองภาคประชาชน” ในสังคมไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเครือข่ายประชาชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือในฐานะ “การเมืองภาคประชาชน” ทั้งการก่อตัว การจัดรูปองค์กร การระดมทรัพยากร และยุทธวิธีเคลื่อนไหวกว้างขวางทั้งศักยภาพและข้อจำกัดของการเคลื่อนไหวในบริบทการเมืองไทยร่วมสมัย โดยศึกษาการเคลื่อนไหวระหว่าง พ.ศ. 2548-2555

ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาอุตสาหกรรมในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุดส่งผลกระทบต่อชุมชนหลายประการ กลุ่มเคลื่อนไหวประเด็นสิ่งแวดล้อมระดับจุลภาค (micro-mobilization) ในพื้นที่จึงรวมตัวกันเป็นเครือข่ายเพื่อพลังในการเคลื่อนไหวและการแก้ไขปัญหา เครือข่ายมีการจัดรูปองค์กรแบบหลวมๆ การระดมทรัพยากรเป็นไปตามความสมัครใจ ใช้หลักแบ่งปัน และใช้เงินค่าจ้างทำโครงการพัฒนาต่างๆ เป็นทุนหลักในการเคลื่อนไหว ยุทธวิธีเคลื่อนไหวคือการใช้พื้นที่สาธารณะยกระดับประเด็นปัญหาสู่สาธารณะ การใช้โอกาสและกระบวนการทางการเมือง (Political opportunity และ Political process) ด้วยการฟ้องร้องศาลปกครอง ซึ่งนับเป็นการเปลี่ยนแนวทางจากการใช้พลังมวลชนต่อสู้ไปสู่การต่อสู้ด้วยช่องทางตามรัฐธรรมนูญ กฎหมายที่เกี่ยวข้องและข้อมูลนำไปสู่ผลสะท้อนจากคำสั่งศาลปกครองประกาศมาบตาพุดและพื้นที่ใกล้เคียงเป็นเขตควบคุมมลพิษในปี 2552 และการฟ้องระงับโครงการและกิจการรุนแรง 76 โครงการในปีเดียวกันนั้น

เครือข่ายเลือก “การเมืองภาคประชาชน” เป็นอัตลักษณ์ในการเคลื่อนไหวโดยเพื่อใช้ประโยชน์ในการลดแรงกดดันและการกีดกันการเคลื่อนไหวในพื้นที่ และใช้เพื่อสร้างพลังให้สมาชิก

เครือข่ายโดยเคลื่อนไหรร่วมไปกับการเคลื่อนไหวของพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยที่ผู้ประสานงานเครือข่ายได้เข้าเป็นแกนนำอยู่ในขณะนั้น

เครือข่ายได้รับการยอมรับจากนักวิชาการและนักเคลื่อนไหวว่ามีศักยภาพและสร้างแรงสะท้อนกับรัฐบาลและนักลงทุน เกิดนโยบายสาธารณะ เปิดพื้นที่ทางการเมืองของประเด็นปัญหาที่รัฐบาลละเลยสู่สังคม ซึ่งแตกต่างจากชาวบ้านที่เห็นว่านโยบายเหล่านั้นไม่ถูกบังคับใช้ นโยบายไม่เกิดผลเชิงปฏิบัติ รัฐไม่เป็นธรรมกับพวกเขา ผู้วิจัยพบว่า การฟ้องร้องบังคับโครงการและกิจการรุนแรง 76 โครงการได้แสดงถึงข้อจำกัดของการเมืองภาคประชาชนแบบมีส่วนร่วมที่ไม่สามารถสร้างอำนาจต่อรองหรือกำหนดทิศทางการตัดสินใจได้จริงเพราะรัฐกุมอำนาจการตัดสินใจ และทำให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนกลายเป็นกบดักทางการเมืองและเป็นเครื่องมือสร้างความชอบธรรมให้รัฐ ผู้วิจัยจึงเสนอเป็นข้อถกเถียงทางวิชาการกับแนวคิดการเมืองภาคประชาชนแบบการมีส่วนร่วมที่อธิบายว่าจะช่วยสร้างดุลอำนาจระหว่างประชาชนกับการเมืองแบบตัวแทน และสร้างพลังประชาชนนำไปสู่การกำหนดชีวิตตนเอง โดยเสนอว่าการมีส่วนร่วมนั้นมีข้อจำกัดของการสร้างดุลอำนาจและการกำหนดชีวิตตนเองของประชาชน

การคลายตัวลงของเครือข่ายเกิดจาก คือ การขาดแคลนทรัพยากรเพื่อการเคลื่อนไหวที่ยืดเยื้อยาวนาน กิจกรรมเพื่อชุมชนของโรงงาน (Corporate Social Responsibility-CSR) ทำให้มวลชนกลุ่มหนึ่งไม่เข้าร่วม ผู้ประสานงานที่เข้มแข็งมากเกินไปขาดการพูดคุยเจรจาและรับฟังความเห็นร่วมกัน ทำให้ขาดประชาธิปไตยภายในของกระบวนการ ขาดการพัฒนาเรียนรู้และทำให้เครือข่ายไม่สามารถพึ่งพิงตนเองได้ และสาเหตุสำคัญที่มีความเฉพาะกาลสำหรับเครือข่ายประชาชนภาคตะวันออกคือการเข้าเกี่ยวโยงกับการเคลื่อนไหวของพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ โดยเฉพาะเมื่อบริบทสังคมไทยเข้าสู่ความขัดแย้งแบ่งขั้วทางการเมืองจึงส่งผลต่อความไว้วางใจ และลดจำนวนมวลชนในการเคลื่อนไหวจนคลายตัวลงในที่สุด

คำสำคัญ: เครือข่ายประชาชนภาคตะวันออก, การเคลื่อนไหวทางสังคม, การเมืองภาคประชาชน

Dissertation Title	EASTERN PEOPLE'S NETWORK : PEOPLE POLITICS IN THAI SOCIETY
Author	Miss Saranyu Mansap
Degree	Doctor of Philosophy in Integrated Sciences
Department/Faculty/University	Integrated Sciences College of Interdisciplinary Studies Thammasat University
Dissertation Advisor	Assistant Professor Dr. AnusornUnno
Dissertation Co-Advisor	Assistant Professor Dr. KasemPhenpinant
Academic Years	2014

ABSTRACT

The purpose of this dissertation is to study the Eastern People's Network movement as a "people's politics" about establishment, structure, resources mobilization, strategies, as well as the possible potential and limitations of movement in the Thai contemporary political context during the year 2005-2012.

The government imbalance between the national development and community needs would urge people to the political process. Eastern People's Network became the cooperated network of micro-groups that concerned in the environmental issues around Map Ta Phut Industrial Complex. The organization was loose in structure. Resource mobilization was voluntary action. Mainly financial to support movement was come from Eastern People's Network Office income that funding by various NGOs development projects.

Using the public space was the one strategy for social movement and also political opportunities and political process. The Network accuses the Administrative Court of Pollution Control Zone in Map Ta Phut. This was an effective strategy transformation by using the process under Constitution, Acts and related laws including evident information. Then, the court ordered to declare Map Ta Phut

and nearby areas as pollution control zone in 2009 and the 76 violent projects were suspended in that year.

Network also used “people’s politics” as the network identity in order to take advantage, to legitimate and to reduce stress and the movement pressure. Amid the political context of People’s Alliance for Democracy (PAD), network coordinators have joined PAD activities during that time.

Eastern People’s Network has been recognized by scholars and activists as a success case that raised pollution issues to the public and an effective reaction to the government and investors. The movements can enforce public policy; also reveal government’s mind set of the importance of industrial development plan. Government utilizes all the resources in the Map Ta Phut only for industrial businesses. For scholars’ opinions, the Eastern People’s Network movement was powerful and could drive public policy to get highly achievement too. But for the people’s aspect, they are losers. All level of the government was unfair to them. There is neither law enforcement nor policy implementation in any agendas about pollution control zone initial. These are limitations of people’s politics in Thailand, due to state authorities’ insincerity, economic policies backup for industry investment, unvalued the people’s issues. These limitations were pushing the political opportunities of the people to a political trap and building up people participation in the political process to become a tool of legitimacy of government. So, people’s politics could not balance representative political power. Therefore, I argue with the idea proposed by a number of scholars that people’s politics could balance representative political power.

The declining of the networks are risen from the lack of resources for the prolonged movement, less number of participants in movement, lack of communication and lack of internal democracy within network. The relationship between network and PAD, during the formation of political conflict, has affected the weakness of the network.

Keywords: Eastern People's Network, Social Movement, People’s Politics